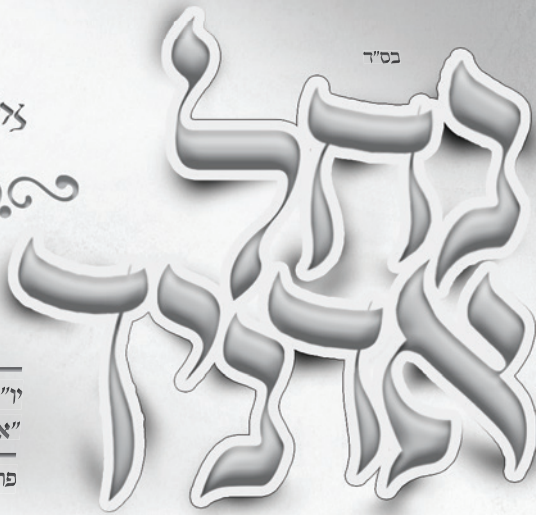

להגלות נעים תורה וחסידיה
מנדר היוצא מעזר

יו"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
פר' דברים-חזון תש"פ + גליון נ"ט

נהל קדומים

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרנן רבוה"ק ז"ע

חלוקי הגהל

פלאות התורה מאוצרותיו של
הגה"ח ר' זרח רונשל שליט"א

"זוכה ורואה בשמחתה"

התבוננות במעשה ביהמ"ק השלישי
שיכנה בכ"א והציפיה וההשתוקקות
לבינינה בימים אלו

התעסקות בענייני ביהמ"ק בבין המצרים

חידוש נורא איתא במגלה עמוקות (פ)
בלק דחש ד', דהא דדרשו חז"ל בספרי (דברים ש"ז)
ע"פ "ולא קם עוד נביא בישראל כמשה"
אבל באמונת עולם קם. ומני, בלעם. והנה ידוע
שבמי בין המצרים שולטים קליפות נוראים
ומסוכנים ר"ל ששמו 'קטב מריד'. וכמובא
במדרש רבה פ' נשא (פ"א, א) ובאיכה רבתי (פא,
ט) ושיד זה עשוי כולו קליפות, שערות, עינים,
וראשו דומה לעגל וקרן אחת יוצאת ממצחו,
ועין אחת קבועה לו בליבו. ומתגלגל לו ככדור.
וכל מי שרואה נופל ומת! ועיי"ש שלכן צריך
להזהר מלהכות התלמידים בימים אלו, ולא
ללכת בין חמה לצל. והוא קליפתו של בלעם
הרשע, שכל עניינו היה עם 'קטב מריד'. זה
מרומו בדברי חז"ל "אבל באמונת העולם ק"ם"
ר"ת 'קטב מריד'!

וכאשר בלעם בא לקלל ולהזיק לכלל
ישראל, רצה לעורר ר"ל קליפת ימי בין המצרים
הנוראה. והוכיחה אותו אתונו, "אתה בא לקלל
אומה שחונגת שלשה רגלים, והכוונה בדבריה
הוא שאצלם בימי בין המצרים, העיסוק
שלהם הוא בענייני בית המקדש והשתוקקות
וכיסופין להעליה לרגל וכל הג' שבתות של ימי
בין המצרים הם כנגד הג' רגלים! וא"כ אין לך
בכלל השגה והבנה בבנ"י! (ע"כ דברי המגלה עמוקות).

כ"א ימי בין המצרים כנגד ימי השמחה והרגלים

וכעין זה מבאר המהרש"א בסוגיא של
"סבי דבי אתונא" (בגמ' בבביות ח) שמוספר שם
שרבי יהושע בן חנניה אמר לקיסר רומי
שחכמי ישראל חכמים יותר מחכמי אתונא
שהיו אז גדולי חכמי העולם. ומובא בליקוטי
מאמרים (לדבי צדוק הפתן ע' מ) שחכמי אתונא ידעו
את כל חכמת רשב"י המזכרת בזה"ק, כי היו
קרובים לזמנו, והיו בבחינה של זה לעומת
זה מצד הסי"א והטומאה. אך כל כל השגתם
היתה רק באופן חיצוני!

והמהר"ל בחידושי אגדות מוסיף, שלכן
התאספו שם יחד אותם החכמים למספר
המשך בעמוד ב' <<<

אלה הדברים וזאת הברכה

פעם הגיע לרבי מאיר מפרמישלאן יהודי שחבירו התאנה
לו לקחת ממנו מסחרו. השיב לו רבי מאיר: 'הקב"ה יכול
לשלוח לך פרנסה גם באופנים אחרים. וכשיבקש היהודי
ברכה, השיבו: "דברים", אם יש לאדם דין ודברים אודות
מסחרו, ו"אתחנן", צריך הוא לבקש מהשי"ת אודות הצלחה.
אבל "עקב", בינתיים עד שתעשה ותפעל משהו, "ראה", יראה
לא לשבת בטל, רק ישכור לו איזה חנות ומסחר; "שופטים",
אח"כ ילך עמו לבית דין, "תצא", יצא מהמסחר הישן, "תבא",
יכנס ויבא לעסק החדש בהצלחה, "נצבים", ויעמוד היטב
במסחרו החדש, "וילך", ילך לו טוב, "האיזנו", אם האזין למה
שנאמר כאן, "וזאת הברכה", זוהי ברכתי אליה.

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

זהירות מאבק לשון הרע

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל (דברים א, א).
[אלה הדברים] אל"ה ר"ת א"ב ק לשון הרע, וזהו [אשר] דיבר
משה אל כל ישראל, אפילו לגדולי הדור אשר יתייחסו בשם
'ישראל', להיזהר ולהשמר הרחק כמטחוי קשת שלא ילכדו
ח"ו בעוון זה. (רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

כל משפטי ה' הם רחמים וחסדים

לא תכירו פנים במשפט. רמז לנו הכתוב הוראה של
חיזוק לימים אלו. "לא תכירו פנים במשפט", אל תתנו הכרה
והסכמה לכן שיש בחינת חרון אף במשפטי ד'. רק תאמינו
באמונה שלימה שכל משפטי ד' מלאים ברחמים וחמלה, וגם
כאשר ד' נהג אתנו במשפט, הרי תוכו רצון אהבה בלי שיעור,
וכמו שאנו מצווים להאמין "וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר
איש את בנו ד' אלקיך מיסורך" (דברים ח, ה).

ועל כן עלינו לדעת שכל תכלית הדין והמשפט הוא רק כדי
שיהי' "כקטן כגדול תשמעון", לעורר אותנו מקטן ועד גדול
לשמוע בקול השי"ת, וכן לעורר אותנו שלא לעשות קטנה או
גדולה בלתי רצון השי"ת. וכל מה שאנו סובלים בגלות הוא רק
לכך אותנו ולהטות לבבנו אליו ית"ש. וכמאז"ל (סנהדרין צ"ג) אני
מעמיד עליהם מלך קשה כהמן, וכמ"ש (יחזקאל ב, ל) חי אני נאום ד'
אלקים אם לא ביד חזקה ובחימה שפוכה אמלך עליכם, נמצא
שתכלית כל החימה שפוכה הוא כדי שיהי' "אמלוח עליכם".

אכן, גם כאשר אנו נכנעים וחוזרים בתשובה שלימה
מחמת משפטי ד', אין לנו לעשות כן מחמת יראת העונש,
כי אע"פ שישנם כאלו הנמצאים בשפל המצב שרק יראה
כזאת מעוררת אותם בתשובה, מכל מקום חבל מאוד על
שאינן מרוממים מעט את היראה הזאת, כי יראת העונש היא
בעצם יראת האדם מפני עצמו, שחושש על גופו שלא יחלה
ח"ו, ועל ממונו שלא יאבד ח"ו וכדו', וכמה רחוקה יראה כזו
מיראת אלקים אמיתית.

וזהו שרמז הכתוב "לא תגורו מפני איש", אל תבחרו
להכנע ולחזור בתשובה מפני יראת העונש הנוגעת לאיש, כי
הלא בושה נכסה פנינו כאשר נתוודע שכל פעולותינו בתורה
ובעבודה ה'י' למען עצמינו ובשרינו. ואלא מה היא הדרך
הנכונה להתעורר בתשובה שלימה כאשר רואים את משפטי
ד' ואת החימה השפוכה ח"ו, הדרך הנכונה היא שנתבונן

ונזכור "כי המשפט לאלקים הוא", שלאמתו של דבר מה
שהשי"ת שופט את ישראל, הלא את עצמו כביכול הוא שופט,
כי בכל יום ויום בת קול מנהמת כיונה מה לו לאב שהגלה את
בניו (ברס"ג, א), ובכל צרתם לו צר (ישעי' ס"ג, ט), וממילא אין לנו לירא
יראת העונש שהוא יראת עצמו ובשרנו, רק לירא מהדר גאון
עוון, ולקרוע לבבנו וליבוש ולהיכלם מלפניו ית"ש איך נוסף
לגרום צער גדול כזה להשי"ת.

והוראה זו היא לא רק בכללות הנהגת השי"ת עם עמו
ישראל. אלא גם בכל ענין פרטי שיש לכל אחד ואחד מכאוב
ונגע לבבו, עליו לנהוג כן, להתעורר מחמת הצער שגרם
להשכינה הקדושה. וזהו שאמר הכתוב "הדבר אשר יקשה
מכם", על כל קושי וצרה שיהי' לכם ח"ו, העצה היעוצה
היא "תקריבון אלי", שתקרבו ותשייכו את הצער הזה שהוא
נוגע אל השי"ת, ואז מובטח לכם "ושמעתיו" שתפלתכם
תתקבל ותשמע במרומים, וכדאיתא בספ"ק (ע"י עבודת ישראל פ"ר
והש) שכאשר האדם מתפלל על צער השכינה, אז אין מונע
ומקטרג שיעכב קבלת התפילה.

והנה גם בחורבן הבית אפשר לראות ולהבין את ה"תוכו
רצוף אהבה", שהרי שפך חמתו על עצים ועל אבנים כדי
להציל אותנו מכליון (איכ"ר ד, ד), וי"ל שהצער הגדול שנצטער
ישראל בחורבן בית אלוקינו, ושכחו מצער גופם ומשפחתם
ונשתתפו בצער השכינה הקדושה, זה הי' מזבח כפרה להציל
את שארית הפליטה.

והנה השבת הזו נקראת "שבת חזון". וי"ל לפי שהי' החטא
כדברי הנביא (איכה ב, ד) "נביאיך חזו לך שוא ותפל", והתיקון
צריך להיות באותה בחינה, דהיינו ע"י פקחת עינים לטובה.
שעל כל אחד לפקוח עין על מצבו הרוחני, ולעשות חשבון
נפש, האם דרכי מתוקנים וממוגנים לפני המקום, או שמא
יש לו לשונות לטובה. ובודאי כל אחד ימצא מה לתקן ולשפר.
(כ"ק מרן רבינו בעל נחל יצחק ז"ע)

תשובה שלמה בכח שבת קודש

אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן
במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצירות ודי
זהב (דברים א, א). הנה מפרשה זו ועד סוף הספר הם דברי מוסר
הדרכה ותוכחה מאדון הנביאים משה רבנו ע"ה. ועתיקין
הדברים דברי מוסר אלו לשעה ולדורות נאמרו, ועל כל בני
ישראל לפשפש ולמצוא הדרכה ותוכחה מוסר לחייו הפרטיים.
והנה ידוע דשב"ק הוא זמן תשובה דכל המשמר שבת
כהלכתו מוחלין לו. ועפי"ז יש לבאר סדר הפסוק: אלה
הדברים, אל"ה הוא ר"ת ל'עשות א'ת ה'שבת, וכן הוא ר"ת
א'ות ה'יא ל'עולם, וכן הוא ר"ת ה'שיבנו א'ינו ל'תורתך. דע"י
שב"ק יזכה האדם לשוב אל ה' באמת. והם הדברים אשר
דיבר משה אל כל ישראל.

והוסיף ואמר להורות דרכי התשובה, "בעבר", אם עבר
אדם עבירה ח"ו, העצה לבוא לתשובה שלמה הוא, "הירדן",
להשפיל גאוותו ולהכניע את לבבו. "במדבר", וישים את עצמו
כמדבר וכהפקר בביטול הישות. "בערבה מול סוף", ואזי יהיה
ערב ומתוק ומקובל לפני השי"ת האין סוף ב"ה, שיפנה אליו
ויקבל תשובתו ברחמים וברצון מתוך אהבה ומתיקות.

(כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע)

שישים, מפני שמספר שישים מורה על חזק ותוקף גדול. וכמוכח השיר השירים (ז. ט.) "שישים גיבורים סביב לה".

ואמר הקיסר לריב"ח אם הנך חכם מהם לך ונצחם בויכות, ואם ינצחם יביאם אלי. ומסופר שם אין עשה בתחבולות למצוא המקום, ואין עבר את המכשול אין לקדם בשלומם כאשר הזקנים ישבו למטה והצעירים למעלה וכו'. במהלך הויכוח הביאו חכמי אתונא שני ביצים, ואמרו לו "אמור לנו איזה ביצה הוטלה ע"י תרנגולת שחורה ואיזו ע"י תרנגולת לבנה". הביא ריב"ח כנגדם שני תחיתות גבינה, ושאלם איזו יצאה מעץ שחורה ואיזו מעץ לבנה. ועיין במהרש"א שם שמפרש כל הויכוחים ביניהם בדברי חכמה שהוצפנו במיילים שדיברו שם.

ומבאר את ענין הביצים והגינות באופן נפלא. הדנה זמן בקיעת אפרוח מביצה הוא מנין כ"א יום. וישנם שני מערכות ימים בני כ"א יום. מר"ה ועד **היחוד השלם - שהוא בשמיני עצרת ישנם כ"א יום, וכן מ"ז בתמוז ועד תשעה באב ישנם כ"א יום.** וסבי דבי אתונא רצו להחליש את כח כלל"י באותם כ"א ימי תוקף הקדושה של בין ר"ה לשמ"ע! שמסמלים על ביצה לבנה - מחילת עוונות וזכות מוחלטת. וטענתם היתה שיש כנגדם כ"א יום, שמסמלים על ביצה שחורה - ימי בין המצרים, ובהם יש תוקף הדינים ר"ל. על זה השיב ר' יהושע בן חנניה דכמו שגבינה היא תמיד לבנה וצחה ואין הבדל אם הוכנה מעץ שחורה או מעץ לבנה, כך לגבי שני הבחינות של הכ"א ימים אין ביניהם הבדל כלל. (בין הימים הק' שנתולים פורת לבנה שחורה לאו בחינה של תינוג לבן, לבין הימים שנגמרים בת"ב שנתולים פורת שחורה למנוח ודומיזא), שבשניהם אנחנו יוצאים בסופו של דבר מלובנים ומכובסים. ששני מערכות הימים מביאים אותנו לקירבת אלוקים. ובסיום שני מערכות הימים (ת"ב ושמי"ט) אומרים הפסוק "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו!"

"אתה הראית לדעת" בת"ב ובש"ת

וכמובא בסה"ק אור מלא להרה"ק מקאסאן שמסורת בידינו שבאמת ימים אלו מכוונים זה כנגד זה ובשניהם יש 'אתה הראית לדעת' שהוא קשר עם הבורא בבחינת יחוד פנים ובשמה, בימי תשרי, דרך התשובה מיראה ומאהבה ובשמחה, ובימי בין המצרים, דרך ההשתוקקות וכיסופים לקרבת אלוקים שהיה בבית המקדש. וכפי שאמר הגאון הקדוש רבי לייבלה איגר זצוק"ל שעיקר תפילות ימים הנוראים הם על גילוי כבוד מלכותו יתברך, 'ותמלוק אתה ה' מהרה לבדך על כל מעשיך וכו', וההכנה לקראת תפלות נשגבות אלו הם ימי בין המצרים, שבהם מעוררים געגועים וצער על סילוק השכינה מכלל", ועי"ז אפשר להגיע אח"כ לבקשת התגלות כבוד ה' על כל הבריאה. שהרי המקום היחיד בתורה שבו נקרא הקב"ה אדון, הוא ביהמ"ק. כדכתי' "את פני האדון ה'". מפני ששם היה ניכר בחוש אדנותו והשראת שכנתו בעולם! וכמובא בקדושת לוי ע"פ הבעש"ט הק', שאומר שכל כוחות נפש האדם נמשכים אחר מחשבתו, והיכן שחושב שם האדם שם הוא נמצא, ועפ"ז אומר הקדו"ל שניתנו לנו עבודת הימים האלו, כדי שנחשוב על כוח המקדש יומם ולילה, ונשתוקק "מתי יתבני מקדשא, מתי יתבני מקדשא", ומזה נמשך דיבורי קדושה נוראה ועצומה של קדושת ביהמ"ק! ומזה "זוכ"ה" לשון הזדככות "ורואה בשמחתה" - שמראים לנשמתו כבר עתה את ענין השמחה בבנין ביהמ"ק. וע"כ דבריו הק'.

שגב מעלת שבת חזון

וכן מובא מכמה צדיקים בגודל שגב שבת קודש זו, 'שבת חזון', שכשמה שבת חזון מלשון נבואה

נחל איתן

טללי טוהר מתוך דא"ה של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

"הן גאלתי אתכם אחרית כראשית"

"כל אוכליו יאשמו" דיינו שכל המיצר ומציק לישראל עתיד השי"ת ליפרע ממנו, ואע"פ שבזמן החורבן היו ישראל בשפל המצב, מ"מ אהבת השי"ת אלינו לא פסקה לרגע וכל המציק לישראל "יאשמו" עתיד לקבל את עונשו על כך.

ובזה יש לפרש ע"ד הרמז מה שמבואר בגמ' סוכה (נה) שאתרוג של תרומה טהורה לכתחילה לא יטול ואם נטל כשהוא ואלבא דחד מ"ד הטעם הוא מפני שיש בה היתר אכילה, (ולפי חשיבא "לפ"י") ופירש"י (ד"ה הרי) דההיתר אכילה הוא לכהן, או לישראל הלוקחה מן הכהן כדי לתתה לבן בתו כהן, אבל אין היתר לתרומה טהורה ע"י פדיון, ואינה נפדית להיות מותרת לישראל בשום אופן. ומסיים שם רש"י "והאומר כן רשע הוא", ונראה שהרמז בזה להיות שישראל נמשלו לתרומה, וכמב' שנקראו ישראל ראשית תבואתה, והראשית מוכיחה על האחרית, כן תחילת דרכם של ישראל שהיתה במס"י "לכתך אחרי במדבר" מוכיחה שלאורך כל הדורות ובכל המצבים בני ישראל הפצים לעשות את רצון אבינו שבשמים. וכיון שקדושת התרומה מרמזת על קדושת ישראל שאינה בטילה גם כאשר אינה נכרת על פניהם, ממילא א"א לפדות ולשנות קדושה נצחית זו, והאומר כן רשע הוא, שרוצה לפקפק בנצחיות קדושת ישראל.

והלימוד מזה, שכמו שירמיהו לחש סוד זה באזני ירושלים בעת שירדו מגדולת מעלתם, כן על כאו"א להזכיר לעצמו קדושת נשמתו, ואע"פ שהוא נמצא בזמן של ירידה וחולשת הקדושה, עליו לומר לעצמו ש"זה לא הוא", כי הוא שייך לקודש ישראל, שהראשית מגלה על האחרית, שאף אם אין ניכר הקדושה באחרית, מ"מ צריך להזכיר ולשאוג זאת באזני ה"ירושלים של כאו"א", שחסד נעורין מגלה על האחרית, ועי"ז יועיל לגלות פנימיות נשמתו ולשוב בתשובה שלימה לפניו ית"ש.

הנה עומדים אנו בימי בין המצרים, שהגם שימים חשוכים הם, אך מתוך חשכות זה אפשר לגלות אור גדול. בתחילת ג' דפורענותא אומר הקב"ה לישראל ביד ירמיהו הנביא (ירמיה ג. א) הלון וקראת באזני ירושלים, לאמה והכוונה באומרו "באזני", הוא שזהו סוד גדול פנימי שאינו נראה כלפי חוץ. ומהו הסוד הזה שחפץ השי"ת לאומרו לישראל על עת הגלות והחורבן אשר ירמיה התנבא עליה קודם לכן. "כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורין אהבת כלולותיך, לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה". דיינו שראשית לחוש באזני נכסת ישראל ואומר לה, שעל אף שהוצרך להחריב את ביתו ולהגלותו מעל שולחנו בדברים קשים וכוזבים כ"כ, מ"מ הוא אוהב אותנו אהבה גדולה עד מאד, ומזכיר לנו אהבת קדומים, "חסד נעורין אהבת כלולותיך" וגם בעתים קשים כאלו אנו קשורים אליו ביותר. והטעם הוא כי בפנימיות איש ישראל הכל חפצים ליראה את ה', ואף כאשר בא חטא על ידי איש ישראל אין זה מעומק לבו ורצונו. והראיה לכך שהרי "לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה", שהלכנו אחריו במדבר לא מקום זרע ומרעה, וראשית זו שהיתה באהבה גדולה ומכחה הלכנו אחריו, בלי לשאול שום שאלות, היא המוכיחה על קשר עמוק בין ישראל לאבינו שבשמים.

זהו שממשיך הפסוק "ראשית תבואתה קדש ישראל לה", שראשית צמיחתו של עם ישראל מוכיחה שקודש ישראל לה. כמו שמראשית התבואה מפרישים תרומה ומתרת את כל הכרי מאיסורו, והראשית מקדש את כל השיריים, כן תחילת הקשר בין ישראל להשי"ת הוכיח שכולו קדש לה' בפנימיות לבבו, וזהו שמרומז בכתוב "הן גאלתי אתכם אחרית כראשית", שאף בשפל המצב שהיו ישראל בלכתם לגלות, היה השי"ת חפץ באמת לגאלם מכח ה"ראשית" שמוכיחה על האהבה הגדולה בין ישראל לאביהם שבשמים. ולכן ממשיך הנביא ואומר

וראה, מראים דברים נשגבים ונוראים לנשמות בני" בשבת קודש זו.

איתא בקדושת לוי (מאמרי מגילת איכה) שמראין לנשמות מעין עולם הבא. ובתורה אור על מגילת איכה (לבעל הצנח צדק) מובא בשם הרה"ק רבי הלל מפאריטש זי"ע (מתלמידי בעל התניא), ששמע מאביו, שהיה חשובותי ש"ק אצל הרה"ק מברדיטשוב זי"ע בשבת חזון. ואמר הרה"ק מברדיטשוב, שבכל שנה ושנה מראה הקב"ה לנשמות ישראל את ביהמ"ק השלישי [שהתחיל להבנות מיד ביום החורבן בת"ב שנת מ"א לתק"ח או לתק"ט]. - ומה שיהיה בעז"ה בקרוב ממש - אם ידעו לחיות עמו כראוי! וכן אי' בקדושת לוי ובשפ"א שמראים בש"ק זו לכ"א מה הוא הוסיף ע"י מעשיו הטובים בבנין בית המקדש השלישי, ומה חלקו בבנין בית המקדש השלישי. ובשפ"א מוסיף עוד שמראים לנשמות בני" כ"א מה חלקו בדרגות ובהשגות בבנין ביהמ"ק השלישי, ומה יכול להשיג לפי שורש נשמתו. וכל הנ"ל אע"פ שלא רואים כל זאת בעינים גשמיות, מכל מקום מזלא חזי, וזה מביא שמחה גדולה, מגודל ועוצם ידיעת נפשו מה שיוכל להשיג שם!

היוצא מכל הנ"ל שההכנה לשבת חזון ולת"ב הוא ההתעסקות בעניני ביהמ"ק השלישי, ולהשתוקק ולצפות לבנינו. וזהו צריך להיות כל עיסוקינו ומחשבותינו. ואז מגיעים לבחינה שזוכ"ה - שמזדכך, ורואה בשמחתה - ומגיש בכל הענינים הנשגבים שמראים לנשמות ישראל בזה הש"ק ומתמלא שמחה. ובאמת ענין זה הוא חובה תמידית, וכדאחז"ל (שבת ל"א ע"א) שמייד כאשר מכניסים את האדם לדין שואלים אותו, "ציפית לישועה". ובסמ"ק אי' שחיוב זה הוא מצוות עשה מדאורייתא וכלול בפסוק "אני ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים". וכך ג"כ יוציא אותנו מללות זו ולצפות לזה. וע"כ ועל כל האמור נעסוק בעניני ביהמ"ק השלישי, וההשתוקקות והציפייה לבנינו, וברצות ה' דרכי איש נמשיך בזה אי"ה בשבתות הנחמה הבעל"ט.

האהבה והכיסופין שהטמין נח בכיהמ"ק

הנה מראשית הבריאה ממש מתחילים בהכנות לקדושת ביהמ"ק בעוה"ז! וכמובא ברמב"ם (ה' בית הבחירה פ"ב ה"ט), שמקום בריאת גופו המזוכך של אדה"ר היה במקום כפרתו - מקום המזבח שבהר הבית. וכמו שמחדש הגאון מראגאטשאב בחידושי צפנת פענח שמאותו מקום שנטל הקב"ה את העפר לבריאת גופו של אדה"ר נעשה חלל השיתין. ומיד כאשר נברא בנה מזבח והקריב במקום המקדש את שור הפר המיוחד מקרין מפריס, היחיד בבריאה שקודם יצאו קרניו ואח"כ פרסותיו. ובדרשות ר' אבן שועיב איתא שקודם שיצא אדה"ר מהג"ע הוציא שמונים וארבעה קרשים לצורך קרשי המשכן שיבנו אחרי אלפים ארבע מאות וארבעים ושמונה שנים! וקין והבל הקריבו במקום ביהמ"ק את קרבנותיהם. ומובא בספר הישר והטוב, שאח"כ השקיעו נח ושלם, ובנו במקום הר הבית, לאחר שיצאו מהתיבה ולקחו עמם מהאורות של התיבה, והכניסו במקום ביהמ"ק תוקף של מידת אהבה לבורא ב"ה. ונח שהיה בעל מום בגלל האריה שהכישו, לקח בגדי אדה"ר החמודות, שהם בקדושת בגדי כהונה, והלביש את שם בנו, שהיה אח"כ מלך על ירושלים, "מלכי צדק מלך שלם" והיה "כהן לא-ל עליון". ובמדרש ששם בן נח לימד את א"א הלכות כהונה! ואת תוקף כח האהבה שהכניסו נח באותו מקום המקדש. ושם מובא שם שלכן ביום שסיים שלמה המלך לבנות את ביהמ"ק נתעלה בדרגות אהבה וכיסופין, עד שחיבר באותו יום את השיר השירים, שכולו דביקות וכלות הנפש. וכן אח"כ השקיע כל א' מהאבות הק' להכין את ביהמ"ק להשראת השכינה - וכמובא בפרקי דר"א פרק כ"ח שבאותו מקום שנימול אברהם אבינו נשאר שם דמו ושם באותו מקום נבנה המזבח!

ואי"ה בשבוע הבא נמשיך בהמשך הכנת האבונה"ק ובניהם אחריהם את מקום המקדש. ועוד עניינים בזה.

נערך ע"י הרה"ג ר' נפתלי מרדכי ראזענבוים שליט"א

שיור אמה על אמה זכר לחורבן

בימים אלו שראוי לכל ירא שמים להתאונן ולהתאבל ולהצר על חורבן בית מקדשנו ועוזנו ותפארתנו, יש להוסיף ולזכור את אותן תקנות שעמדו וגדרו חכמינו ז"ל על מנת שלא תשתכח מאתנו חובת ירושלים, עשיית 'זכר לחורבן' באירועים משמחים, והשארות 'אמה על אמה' בתוך הבית, כדי שזכור ונשים על ליבנו בכניסתנו לביתנו את חורבן בית המקדש, ונזכור ולהעתיר בתפילה לאוקמי שכינתא מעפרא, ונזכה במהרה שיבנה בית המקדש בימינו. ובכן הבה נעסוק בימים אלו לדעת את המעשה אשר יעשו ולא נמשל בה ח"ו בס"ד:

מעשה בית המקדש, תקנו חכמים שהיו באותו הדור שאין בונים לעולם בנין מסוידי ומכוייר כבנין המלכים, אלא טח ביתו בטיט וסד בסיד, ומשייר מקום אמה על אמה כנגד הפתח בלא סיד, זכר לחורבן בית המקדש. והטעם, כיון שבניית דירה שמחה גדולה היא, לכן צריך לעשות בה דבר זכר לחורבן הבית, וכמו שכתוב אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי (תהלים קל"ג). ויש מחמירין עוד, דיש לעשותו בכל חדר וחדר שגרים שם, ולא מצינו מחמירין כן בזה, אלא דיו בפעם אחת לכל הדירה:

יש מחמירין לכסות מקום האמה על אמה בשבת, כיון שבשבת אין מתאבלין על חורבן הבית. אמנם לא ראינו נוהגין כן: ואותה אמה יש להשאירו כנגד הפתח שנכנס בה לביתו, כדי שמידי בכניסתו לביתו יזכור חורבן בית מקדשנו ויתאונן עליו. ויש אומרים דאין צריך

לליל שבת, אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל, ביום השבת קודש שישו ושמו כמקבלי מתן נחליאל. וכה ביאר, אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל, מ"מ ביום השבת קודש יש לו לשמוח, ואין מתאבלין על חורבן הבית בשבת כלל. והטעם, כי השבת עצמו הוא בחינת מקדש, כי מעולם לא זה שכינה מישראל בשבת. וזהו כמקבלי מתן נחליאל, כלומר כפי שהיה בעת מתן תורה, דאז היו ישראל נקיים מכל חטא ועוון ושרתה השכינה אצל כל אחד ואחד, ולא היו זקוקים כלל למשכן, ורק אחר שחטאו נצטוו במלאכת המשכן, וכיון דבשבת הוא בבחינת תיקון השלם, לכן אין שייך בו אבלות, ודפח"ח:

יש נוהגין לכתחילה לעשותו מעל הדלת, כדי שיתראה תמיד לפני בעה"ב היושב בפנים שעל רוב הוא יושב אצל הקיר אשר נוכח פתח הבית. ויש מפקפקים על מנהג זה, שהרי עיקר התקנה הוא כנגד הפתח, ואי אפשר להתחכם על תקנת חז"ל. אמנם כיון שלשון מקרא לחוד ולשון חז"ל לחוד, לכן שפיר יש לסמוך לעשותו מעל הדלת ואע"פ שאינו נראה להנכנסים:

ושיעור מקום זה יש לעשותו אמה על אמה מרובע, ולא ארוך וצר על פני שיעור אמה על אמה:

שיעור 'אמה על אמה' הינו, לדעת החזו"א 58 ס"מ על 58 ס"מ, ולדעת הגר"ח נאה 48 ס"מ על 48 ס"מ. ולכתחילה ראוי ונכון להחמיר בזה כשיעור החזו"א, ואם אינו יכול, אפשר להקל בזה:

בזמננו יש אומרים, דאין נוהגין להחמיר בזה, וסומכין עצמן בכמה היתרים, א) כיון דמעריבין חול בתוך הסידי, ועיקר התקנה אינו אלא בסיד ממש. ב) כיון דאנו דרים בין הנכרים והם מקפידים על שלמות סיד הבתים. ג) שרק בסיד מוצק ציוו חז"ל לשייר ללא סיד, אבל בסיד נוזלי כדרך הנהוג בזמננו א"צ לשייר מקום ללא סיד, דאין זה ממשות אלא מראה סיד. אמנם כבר התריעו האחרונים על זה דחקילו ועולם בזה, עד שכמעט נשכח דבר זה מהלב לגמרי, וכמה יש להצטרע על בתי בני ישראל דאין עושין להם ציון כראוי זכר לחורבן, ודבר בדוק הוא, דכל בית דאית בה אמה על אמה כשיעור נגד הפתח כדינו ומראה הלבנים נראה מטיט או אותו הבית נכון עד העולם וכל הדרים עליה:

הקונה דירה מסויידת, הרי זו בחזקתה ואין מחייבים אותו לקלוף, דתלינן שנעשה ביד עכו"ם ולקחה הישראל ממנו. אבל אם קנה הדירה מיהודי ואין שם זכר לחורבן חייב מיד לעשות זכר לחורבן, וכן אם מסייד הבית מחדש בעת שנכנס לדור שם או לאחר מכן, חייב לשייר בה שיעור זה אפילו אם קנאה מנכרי:

וכן השוכר בית לדור שם, אם השוכר מסייד את הבית, או המשכיר מסיידו לצורך השוכר, חייב לשייר בה. אבל אם אינו מסיידו מחדש, אין על השוכר חיוב לקלוף:

- א. שו"ע (סימן תקס סעיף א):
- ב. משנה ברורה (שם ס"ק א):
- ג. אליה רבה (ס"ק א), וכן החמירו מרן החת"ם סופר (מנהגי החת"ם עמוד צג), מרן מהר"א מבעלזא זצ"ל (מנהגי בעלזא), וכן החמירו מרן החזון איש והסטיפלער גאון (אורחות רבינו חלק ב עמוד קמז), והסטיפלער החמירו עוד, שאפילו בערוזדור הבית או בחדר שאין בו ד' פרוז' ג"כ שייך בו שיעור זה (אורחות רבינו שם):
- ד. שו"ת שאילת יעב"ץ (סימן קסט), ברבי יוסף (ג):
- ו. שו"ע (שם):
- ז. לבוש (סעיף א), חיי אדם (כלל קלו אות א):
- ח. ב"ח (אות א) בשיטת הטור שהשמיט תיבות אלו. אבל הבית יוסף כתב ע"ז, דלא דק בלישניה ומתוך שיטפא

- ליל שבת, אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל, ביום השבת קודש שישו ושמו כמקבלי מתן נחליאל. וכה ביאר, אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל, מ"מ ביום השבת קודש יש לו לשמוח, ואין מתאבלין על חורבן הבית בשבת כלל. והטעם, כי השבת עצמו הוא בחינת מקדש, כי מעולם לא זה שכינה מישראל בשבת. וזהו כמקבלי מתן נחליאל, כלומר כפי שהיה בעת מתן תורה, דאז היו ישראל נקיים מכל חטא ועוון ושרתה השכינה אצל כל אחד ואחד, ולא היו זקוקים כלל למשכן, ורק אחר שחטאו נצטוו במלאכת המשכן, וכיון דבשבת הוא בבחינת תיקון השלם, לכן אין שייך בו אבלות, ודפח"ח:
- ו. שו"ע (שם):
- ז. לבוש (סעיף א), חיי אדם (כלל קלו אות א):
- ח. ב"ח (אות א) בשיטת הטור שהשמיט תיבות אלו. אבל הבית יוסף כתב ע"ז, דלא דק בלישניה ומתוך שיטפא

- דלשינא החסידים:
- ט. שו"ת חמד (אספיק דינים מערכת ז אות יב):
- י. שו"ת משכנות הרועים (סימן יח):
- יא. שו"ת שאילת יעב"ץ (שם):
- יב. משנה ברורה (שם):
- יג. פרי מגדים (משבצות זרב ס"ק א):
- יד. שערי תשובה (אות א), כף החיים (ס"ק ז):
- טו. משנה ברורה (ס"ק א), וכן נהג מרן החת"ם סופר (מנהגי חת"ם שם):
- טז. פרי מגדים (משבצות זרב ס"ק א), ואע"ג דבספרו אשל אברהם ס"ק ג העלה בצ"ע, מ"מ כיון דבמשבצות זהב מכריע לחומרא בודאי שיש לנהוג כן, (כף החיים שם):
- יז. מאמר מרדכי (ס"ק א), משנה ברורה (ס"ק ב) בשם הנשמת אדם (כלל קלו ס"ק א):
- יח. דעת תורה (סעיף א), אורחות חיים [ספינקא] (ס"ק ז):
- אמנם יש לדון בהיתר זה, כיון דכל עיקר קפידת הגוים הינו רק על החזון החיצוני של הבית, ולא על חלק

נ"ע שהעיקר מעקרי העבודה הוא, להרהר בתשובה קודם שיבחנו ללמוד תורה או קודם עשייתו מעשה המצוות. ואדמו"ר הרב בוצינא קדישא רשכב"ה מו"ה יעקב יצחק מק"ק לובלין זצוק"ל אמר שאם האדם אינו עושה תשובה קודם לימוד התורה, עליו נאמה, ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חקי וגו'. משא"כ שבאם מהרהר בתשובה קודם הלימוד, אזי נקרא צדיק כמשחז"ל בקידושיך המקדש את האשה ע"מ שאני צדיק, אע"פ שהוא רשע גמור, מקודשת. שמא הרהר בתשובה, וע"כ רשאי ללמוד אח"כ התורה"ק. וזה נרמז כאן, שלכך הקדים להם משה דברי התוכחות, ומנה כאן את כל המקומות שהכניסו לפני המקום, לפי שהי' רוצה לבאר להם את התורה, ע"כ רמז להם כללות כל העבירות שעשו עד אותו היום, כדי שיהרהרו תשובה על כולם, קודם שישמעו דברי התורה. וזהו ביאור הכתובים אלה הדברים וגו' בעבר הירדן וגו' בין פארן וגו' שכ"ז הוכיחם, וכ"כ מפני אשר הואיל משה באר את התורה הזאת, ע"כ הוכיחם תחילה כדי שיעשו תשובה ע"כ עונותיהם קודם שילמדו ממנו ביאור התורה.

נערך ונלקט ע"י הר"ר משה מנחם העכט הי"ד

כמ"ש ואת הצפוני ארחיק וגו', ונ"ל דהר נקרא ע"ש אותם הפיתויים שמפתה לעבוד עבירות גדולות בפועל, אשר כל רואה ושומע רע ומר עליו המעשה, וכו', ובחי' צפונית, הוא מה שמצפין עצמו בעשיית המצוות ותורה ועבודה לעשות אותן בפניות וגיאות ומחשבה זרה וכיו"ב, והנה העבי' שירדע חוקים יתנו ומתשובה, מהעבירות גדולות הנגלות שאלו שחטא ומתחרט, וז"ש התורה ברמיזותיה, רב לכם סב את ההר הזה - ר"ל די לכם מה שאתם מדקדקין דווקא לשוב על העבירות הנגלות דמיון ההר הנגלה וכו', פנו לכם צפנה - להתבונן על הפיתויים הצפונים שבמעשה המצוות שע"ש זה נק' צפוני, וע"ז תדקדקו לשוב אל השי"ת וכו'.

מעיקרי העבודה הוא להרהר בתשובה קודם לימוד התורה

הואיל משה באר את התורה הזאת (דברים א, ה). והנראה לי כי הנה מצינו בספרי קודש, וכן שמעתי מרבותי הק'

ערבי נחל

מי שמשים עצמו כמדבר שהוא הפקר יזכה לתורה שנתנה כמדבר

אלה הדברים אשר דבר משה וגו' בערבה מול סוף וגו' (דברים א, א). אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן, במעבר הירייה והשפלות, במדבר - מי שמשים עצמו כמדבר שהוא הפקר יזכה לתורה שנתנה במדבר, בערבה - יש לו ג"כ ב' פירושים, כי ערבה אין לה טעם וריח, כי מי שמשפיל עצמו ונחשב בעיניו שאין לו טעם וריח, אזי יכול לבוא לפירוש השני של ערבה, שהוא ל' עריבות ומתיקות וכו' שהוא מול סוף - שתמיד צופה ומביט על הסוף של כל האדם, כי במה נחשב הוא, אזי יכול לבוא לבחינה לומר שירה, כמו שאמרו על ים סוף.

יותר יש לזהר מיהצה"ר שמצפין עצמו בתורה ומצוות רב לכם סב את ההר הזה פנו לכם צפנה (דברים ב, ה). נ"ל הרמז, ידוע דיעה"ר נקרא הה, וכו' וג"כ נקרא צפוני

הגאון הגדול ר' אברהם צבי הכהן שליט"א

הלכות תשעת הימים

יסוד החילוק בין משנכנס אב ובין שבוע שחל בו

משנכנס אב ממעטים בשמחה

מקור הדין: משנה (תענית כ"ו ע"א): "משנכנס אב ממעטין בשמחה. שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה - אסור מלספר ומלכבס".

בגמ' (יבמות מ"ג ע"א): "תנו, שבת שחל תשעה באב בתוכה - אסור לספר ולכבס, ובחמישי מותה, מפני כבוד השבת; ותניא, קודם הזמן הזה, העם ממעטין בעסקיהם מלישא ומליתן, מלבנות ולנטוע, ומארסין אבל לא כונסין, ואין עושין סעודת אירוסין.

ממעטין בעסקיהם מלישא וליתן: תוספות מגילה ה' ע"ג: ממעטין במשא ומתן - פ' של שמחה, דומיא דבנין ונטיעה דבסמוך, אבל שאר בנינים שרו, ואין לך משא ומתן גדול מזה".

עוד בתוס' שם: "ממעטין - רוצה לומר שלא יהו ששים כלל... אבל אין לפרש ממעטין אבל ששים קצת, דאם כן היה לו לפרש הישועה, מה הוא קורא ממעט".

ובכלל זה תיקון בגדים: במדרכי בתחלת הלכות תשעה באב (תענית ס"י תולג) כתב: "רשב"ט כתב ופסק, שהוא הדין כלים חדשים אסור ללבשן ואסור לתקן ולהניח... וראוי להחמיר בזה אפילו מראש חדש, דתניא בהחולץ, קודם הזמן הזה העם ממעטין בעסקיהן וכו' והוא הדין לתיקון בגדים חדשים שהוא נמי בכלל מיעוט שמחה".

בנין ונטיעה: תוספות יבמות ע"ג: "מלישא וליתן מלבנות ולנטוע - בפרק בתרא דתענית [בירושלמי] מוקי בבנין ונטיעה של שמחה, כגון אבורנקי של מלכים".

שבוע שחל בו

נהג אבל אותה שבת

על דברי המשנה - שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה - אסור מלספר ומלכבס, איתא בגמ' (תענית כ"ט ע"ג): "אמר רב נחמן, לא שנו אלא לכבס ולבובש, אבל לכבס ולהניח מותר, ורב ששת אמה, אפילו לכבס ולהניח אסור. אמר רב ששת, תדע, דבטלי קצרי דבי רב. פירש", אפילו לכבס ולהניח - כדי שילבוש לאחר זמן לאחר תשעה באב - אסור, דנראה כמסיח דעתו, שעוסק בכיבוס בגדים.

בביאור דברי רש"י, נראה לומר, דלא מחמת הטיחא המרובה שבמלאכת הכיבוס, נראה כמסיח דעתו מן האבלות, דהרבה מלאכות יש, שטורחים בהם הרבה יותר, ואעפ"כ לא נאסרו. אלא דדרך האבל הוא, שאין נותן לב על עצמו, ומזניח בגדיו ושעריו מחמת צער, ומש"ה כשאינו נוהג כן, אלא דואג לנקיון בגדים וליופי שער, נראה ע"י זה כמסיח דעת מן האבלות.

וכ"נ מדברי התרומת הדשן (ח"א ס"י ק"ג) שכתב: "מתוך הסברא נראה להחיר לנשים עבריות לכבס בגדים לגויים בשבת זו, שהרי אין איסור כיבוס בשבת זו משום דאסור במלאכה, אלא כדי למעט בשמחה ולהראות האבלות, והא לא שייך בכיבוס בגדי הגויים.

(מלאכי י'), במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו. אלא כך אמרו חכמים, סד אדם את ביתו בסיד, ומשייר בו דבר מועט. וכמה, אמר רב יוסף, אמה על אמה. אמר רב חסדא, כנגד הפתח. עושה אדם כל צרכי סעודה, ומשייר דבר מועט. מאי היא, אמר רב פפא, כסא דהרסנא. עושה אשה כל תכשיטיה, ומשיירת דבר מועט. מאי היא, אמר רב, בת צדעא, שנאמר (תהלים קלז), אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי וגו'. מאי על ראש שמחתך, אמר רב יצחק, זה אפר מקלה שבראש חתנים. א"ל רב פפא לאביי, היכא מנח לה, במקום תפילין, שנאמר (ישעיהו ס"א), לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר. וכל המתאבל על ירושלים, זוכה ורואה בשמחתה, שנאמר (ישעיהו סו), שמחו את ירושלים וגו'.

מדברי רבי יהושע עולה, שמעיקר הדין היו צריכים באמת לגזור, וזכר לחורבן הבית, שלא יבנו בתים כלל, אלא שזו גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה, ועל כן התירו לבנות ולסוד ביתו, וגזרו רק שישירי אמה בביתו, וזכר לחורבן.

וכן זכר לביטול כפרת ישראל באכילת מזבח ובאכילת כהנים ובעלים מתכפרים, היה מקום לגזור, שלא יעשו סעודות שמחה כלל, שהרי שלחן דומה למזבח, ועכשיו שאין מזבח, שלחנו של אדם מכפה. אלא שגם זו גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה, וגזרו רק שישירי דבר אחד בצרכי הסעודה.

וזכר לביטול כפרה ע"י בגדי כהונה (ראיתא בערכין ט"ז ע"א, מה קרבנות מכפרין, אף בגדי כהונה מכפרין), היה להם לגזור, שלא יעשו בגדים חדשים כלל, אלא שאף זו גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה, וגזרו רק שישירי אשה בתכשיטיה.

וזכר לביטול דבקות כנס"י בקב"ה, שהיו הכרובים מעוררים זב"ז, היה להם לגזור שלא לישא אשה כלל (על דרך שאמר רבי ישמעאל בן אלישע הלן שם), אלא שזו היא בודאי גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה, שנמצא ח"ו זרעו של אברהם כלה מאליו (כמו שאמר רבי ישמעאל בן אלישע שם), וגזרו רק לשים אפר מקלה בראש חתנים.

ע"פ הנ"ל יש לבאר, מה ראו חכמים לגזור למעט בשמחה משנכנס אב, דוקא בענינים הנ"ל. א. בנין של שמחה ב. מו"מ של שמחה ג. שלא לעשות סעודת אירוסין ד. שלא לכנס:

דמגמ' ב"ב הנ"ל חזינן, שגזרו לעשות היכר לחורבן, באותם ענינים שבהם ניכר ביותר הדמיון למקדש. וגם חזינן מגמ' זו, שהיה מקום לאסור בענינים אלו יותר ממה שאסרו, אלא שראו שאין הציבור יכולים לעמוד בזה, כמשנ"ת.

ומעתה י"ל, דאמנם לאסור ענינים אלו כל השנה, זו היא גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה. אבל משנכנס אב עד אחר ת"ב, הוא זמן קצר, ויכולים הציבור לעמוד בו, וגזרו כל ענינים אלו בשלמות: א. גזרו שלא לבנות כלל בנין של שמחה והרווחה ושלא יסייד ביתו בציור וכיוצא בזה, ולא בכלל השנה שמתור לבנות, אלא שצריך להשאיר אמה על אמה. ב. גזרו שלא יעשו סעודת אירוסין כלל, ולא בכלל השנה, שיכול לעשות סעודה, אלא שצריך לשייר דבר אחד ג. גזרו שלא לעסוק במו"מ של שמחה, וכן שלא לתקן ושלא לקנות בגדים כלל, כמשנ"ת מהמרדכי, ולא בכלל השנה, שגזרו רק לשייר תכשיט אחד. ד. גזרו שלא לישא אשה כלל, ולא בכלל השנה, שהתירו לישא, והצריכו רק לעשות זכר ע"י נתינת אפר בראש חתנים.

ולפ"ז צריך לומר, שמה שגזרו על ענינים אלו עצמם גם בתעניות על הגשמים, הוא מפני שרצו לדמות הגזירות זו לזו. ואולי יש בזה טעם עמוק יותר, ולא אתפרש לך.

"מי שהחשיר"
והפסיד את רוב המחזור של מסכת שבת דקהילתנו...
יצטרף בפרק אחרון לגמרה של תורה ויתחיל עם הציבור במחזור החדש
ביום א' פר' ואתחנן מתחילים פרק אחרון במס' שבת פרק מי שהחשיר!
"טוב אחרית דבר מראשיתו"!!!

יעמדו על הברכה מצדיקי הרבים
שהרימו תרומתם להוצאת הגליון

ידידנו הנכבד
הרה"ח ר' יואל וועבער שליט"א
להגיל אירוסין נבדרתו למז"ט בשעטו"מ
ויה"ר שיהא נבנין עדי עד ויראה מהם
ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה וכט"ס אבי"ר